



friskt

Liv, helse og vekst
til våre kundar og
vår vakre natur!

Nr 15 | Mai 2023 | Årg. 7



Side 4

Ein halv million
middagar pr. skift

Side 9

Den livsviktige
skurken CO₂



Audun Halleraker
Dagleg leiar BVA

Trygging av det livsviktige i usikre tider

Pandemi, ustabil verdsmarknad, høge energiprisar, auka digitale truslar og krig i Ukraina. Vatn og avløp er kritisk infrastruktur, og situasjonen gjer at me har ekstra merksemd retta mot beredskap og krisehandtering.

Me har gjennom mange år arbeidd for å vera best mogleg rusta til kriesituasjonar. Lager med fysisk utstyr, gjennomtenkt vaktordning, og gode rutinar i forhold til kva som skal gjerast om krisa oppstår.

Beredskap

I eit moderne vatn- og avløpsselskap er det mykje teknologi, automasjon og system som gjer at den store produksjonen er effektiv, trygg og går problemfritt. Det gjer oss på den andre sida sårbarare på nye måtar, noko heile vass- og avløpsbransjen er svært opptatt av. Det kan vera alt frå uønska innbrot i IKT-systema våre til bortfall av nett. Me samarbeider med andre kommunar om t.d. nødutstyr, opplæring av personell, utplassering av utstyr og anna. - Dessutan har krigen i Ukraina gjort at me må tenkja beredskap på andre område som t.d. bekjettelse mot radioaktivt nedfall.

Me øver oss på ulike scenario, trener og lærer oss korleis me skal takle dei ulike utfordringane, i tillegg til den daglege drifta.

«Me har gjennom mange år arbeidd for å vera best mogleg rusta til kriesituasjonar»

Generasjonsskifte

Med ansvar for over 500.000 meter nedgravde rør og leidningar er det klart at lokalkunnskap er svært viktig i vårt arbeid. Me har betre og betre system og kart for å ta vare på felles kunnskap i selskapet. Likevel, når ein person sluttar mister me ein del tilgjengeleg lokalkunnskap. Og om denne personen har jobba i 40 år med dette snakkar me om mykje kunnskap. Men me får inn yngre krefter som lærer fort og våre erfarte medarbeidarar deler entusiasisk sin kunnskap med dei nye. Det lover godt for framtida.

Dialog og samarbeid

Me vil igjen understreka kor viktig det er med god dialog og samarbeid, anten det gjeld beredskap eller framtidig utbygging. Det står utfordringar i kø, men står me saman, så løyser me dei etter kvart.

Audun Halleraker,
dagleg leiar



Å planlegge for ei ukjent krisa, vel, det er ikkje så enkelt!

Planlegging for det utenkelege

Vatn og avløp er kritisk infrastruktur og samfunnet vårt vil ikkje fungera utan desse tenestene. Det er stor nasjonal merksemd retta mot beredskap i samfunnet, ikkje minst gjeld dette vassbransjen.

«Utviklingen de siste årene med pandemi, ustabilt verdensmarked, høye energipriser, økte digitale trusler og krig i Ukraina, krever at vannbransjen må ha ekstra

fokus på beredskap og sin rolle i samfunnet.» Det skriv Norsk Vann som er den nasjonale interesseorganisasjonen for vassbransjen. Dei fortset med å poengtera at vatn og avløp er avhengig av mellom anna straum, kjemikalier, datasystem og transport, for å nemna noko. Difor er samarbeid og felles beredskap avgjerande, og dei skal i mai gjennomføra ein nasjonal vassberedskapskonferanse. Der tar dei opp aktuelle problemstillingar og utfordringar innan beredskap og krisehandtering knytt til vassbransjen. Konferansen har som formål å retta søkelys på vatn og avløp som ein av våre mest kritiske samfunnss funksjonar.

Øver på krisehandtering

Korleis førebud ein seg på noko ein ikkje heilt veit kva er? - Sjølv om me kanskje ikkje kjen-

ner til årsakene til framtidige kriser kan me laga ulike scenario ut frå dei mest aktuelle trussel faktorane. Til dømes har me øvd på bortfall av digitalt nett eller straum, for å ta noko, fortel dagleg leiar Audun Halleraker. - I BVA har me gjennomført uanmelde øvingar der me har laga kriesituasjonar så realistiske som mogleg. Når dei ikkje er varsle på førehand får me også til ei viss grad sjå og erfara korleis kvar enkelt medabeidar handterer situasjonane, og trenar på å gjera dei rette tinga. For å få best mogleg effekt ut av øvingane har me no hatt inne eksterne som lagar dei. Då får alle i BVA realistisk øving, fortel Halleraker.

«Aukande bruk av IKT i drift av VA-system har gitt store moglegheiter for betre overvaking og styring»

Audun Halleraker
Dagleg leiar

- Aukande bruk av IKT i drift av VA-system har gitt store moglegheiter for betre overvaking, styring og kontroll. Med det kjem auka effektivisering, pålitelegheit og produktivitet. Samsundes har det gjort VA-sektoren meir sårbar for nye typar truslar, seier han. - Det gjer at me må vera svært påpasselege og ha stor merksemd retta mot datatryggleiken. Dataangrep er ein trussel me tar på største alvor, avsluttar Halleraker.



BØMLØ VATN OG AVLØP

Vår visjon er:

Liv, helse og vekst til våre kundar og vår vakre natur.

«FRISKT» | Kundemagasin utgjeve av Bømlø Vatn og Avløpsselskap AS
Ansvarlig red. Audun Halleraker
Design & tekst: Zpirit AS
Foto: Zpirit/andre
Distribuert til hushaldningar i Bømlø.



Framsidebilde:

Driftsoperatør
Rengin Zeibar
sjekkar at det
nye CO₂-anlegget
virkar som det skal
i produksjonshallen
på Vorland VBA.



Døme på beredskapslager

- 9 liter vatn per person
 - to pakker knekkebrød per person
 - ei pakke havregryn per person
 - tre boksar middagshermetikk eller tre posar tørrmat per person
 - tre boksar pålegg med lang haldbarheit per person
 - nokre poser tørka frukt eller nøtter, kjeks og sjokolade
 - medisinar du er avhengig av
 - ved-, gass eller parafinovn til oppvarming
 - grill eller kokeapparat som går på gass
 - stearinlys, lommelykt med batteri eller parafinlampe
 - fyrstikker eller lighter
 - varme klede, pledd og sovepose
 - førstehjelppakke
 - batteridriven DAB-radio
 - batteri, lada batteribank og mobilladar til bilen
 - våtserviettar og desinfeksjonsmiddel
 - tørke-/toalettpapir
 - sanitetsprodukt
 - litt kontantar
- (Kjelde: Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB))



Ein halv million middagar pr. skift

- No øver me, fortel dagleg leiar Knut Roger Sivertsen. Friskt er på besøk i det flettande nye lakseslakteriet til Hardanger Seafood i Hovlandshagen på Langevåg.

Slik Knut Roger legg det fram ser me for oss at det kan likna på ein løpsbil der bil og sjåfør skal samkjørast, teamet i pit-stoppen øva seg og optimaliserast i samspelet for å få eit topp resultat. - Berre at her er det eit team som saman skal øva seg til å få opp til 200 tonn, eller 200.000 kilo fisk inn på slakteriet i eine enden og ut i andre, ferdig pakka og ned-isa inn i 10-12 semitrailarar på kvart arbeidsskift. «Bil» og team er no på plass; eit supermoderne slakteri med den siste teknologien i bransjen blir starta.

- Me tar det litt over tid, og kjører kapasiteten opp etter kvart som me blir betre på å bruka det nye anlegget, fortel han. - Her er mykje nytt som me skal bli kjendt med, og saman med leverandørene skal me sørga for at dei ulike delane i produksjonlinja gjer jobben sin og spelar ilag med resten. Her er både menneske, hardware og software som skal finstilla.

Eitt nytt slakteri - av to gamle

Me spolar nokre år tilbake. Espenvær Laks sitt slakteri ligg i Hovlandshagen industriområde på Langevåg. Litt lenger inne i fjorden, i Strandebarm, ligg det også eit slakteri, Hardanger Fiskeforedling. - Begge desse slakteria trong oppgraderingar, og sidan det var same eigalar valde dei å slå saman dei to til eitt nytt, moderne slakteri plassert på Langevåg, seier den daglege leiaren. Langevåg er ei god plassering, me har stor, planert tomt, sentral plassering og blir ein del av ei attraktiv fiskerihamn, legg han til. - Det nye slakteriet kjem til å produsera dobbelt så mykje som dei to tidlegare slakteria til saman.

Det er mest ikkje til å tru!

- Før du har vore inne i slakteriet er det mest umogleg å forstå kor avansert teknologien er blitt, kan Knut Roger fortelja. - Ta for ekskempel bløggeroboten. Den bløggar 70-80 fisk i minuttet, altså meir enn ein i sekundet, seier han. Og skulle han missa på ein fisk i ny og ne, fangar systemet det opp og sørger for at den fisken også blir tatt hand om.



**HARDANGER
SEAFOOD**

indirekte sysselsetting. Kasseproduksjon i Hollundsdalen, transport og anna service, legg han til.

Bygd for nye tider

Den nye fabrikken er bygd for å tilfredstilla krava i framtida. Mottaket av fisk er slik lagt til at det kan leverast frå både brønnbåt, bløggebåt (avliva fisk) og ventemerd. I tillegg er det siste innan automasjon og energiøkonomisering på plass. Ein del av

I omvisinga blir me slått av undring. Det store lokalet er fyllt med transportband, sortererar, bløgge- og sløyemaskiner og mykje meir. Alt er sett i hop på kryss og tvers, og sjølvsagt rigga med tanke på streng hygiene og sonar for ulik aktivitet.

Dyktige, lokale leverandørar

- Eg må få skyta av næringslivet på Bømlo og i regionen, seier Knut Roger vidare. Me har kjøpt varer og tenester i byggeprosjektet for 85-90 mill. kroner lokalt, og det syns me er kjekt. Når me no går over frå byggefase til drift, er ringverknadane lokalt også betydelege. I tillegg til dei om lag 40 som skal jobba her reknar me med 8-10 årsverk i

Det nye lakseslakteriet på Langevåg skal slakte dobbelt så mykje som dei til gamle til saman, fortel Knut Roger Sivertsen.

bygningsmassen frå det tidlegare slakteriet er renovert og bygd saman til ein velfungerande, ny fabrikk.

Håper på synergier

- Det å liggja i fiskerihamna gir oss fleire høve til knoppskyting, seier Knut Roger. - Me håper og trur at t.d. vidareforedling kan bli aktuelt,

Lyst på utfordringar?

Eit moderne lakseslakteri er eit eldorado for dei som likar å ha ein jobb der noko skjer. - Me treng flinke folk på laget som trivst når det er «action». Her er mykje mekanikk og automasjon, næringsmiddelteknologi, hygiene og biologi. For å få den høge kvaliteten og store mengda me skal ha kvart einaste skift, må heile gjengen vera samkøyrd og «på». Her blir det ikkje kjedelege å jobba, det kan den utflytta lofotværingen frå Vestvågøy lova.



Dagleg leiar, Knut Roger Sivertsen kjem opprinnelleg frå Vestvågøy i Lofoten, men har vore vestlending meste delen av livet. Om han blir bømling gjenstår å sjå.



Foto: Shutterstock

Enorme mengder laks, men kveite og...

Norge selde nærmere 20 millionar laksemåltid til utlandet i fjor, kvar dag! Det er over 3 milliard måltid i løpet av året. Bømlo er ein kommune med stor verdiskaping og mange arbeidsplassar knytta til oppdrettsnæringa. Laksen kjenner me godt til, men kveita er også på veg.

Oppdrettsanlegg, slakteri og foredling

På fiskeridirektoratet sin portal kan me sjå at det er 16 lokalitetar for laks rundt om i kommunen vår. Her er det jobbar knytta opp til røking og drift. - Også transport av fisk med brønn- og bløggebåtar gir arbeidsplassar i kommunen vår. Så har me nett no tre slakteri i kommunen, eitt i Brandasund, eitt i Kvednavikjo og eitt på Langevåg. Det siste er på veg inn, det første på veg ut, ifølgje meldingar som er komne frå eigarane.

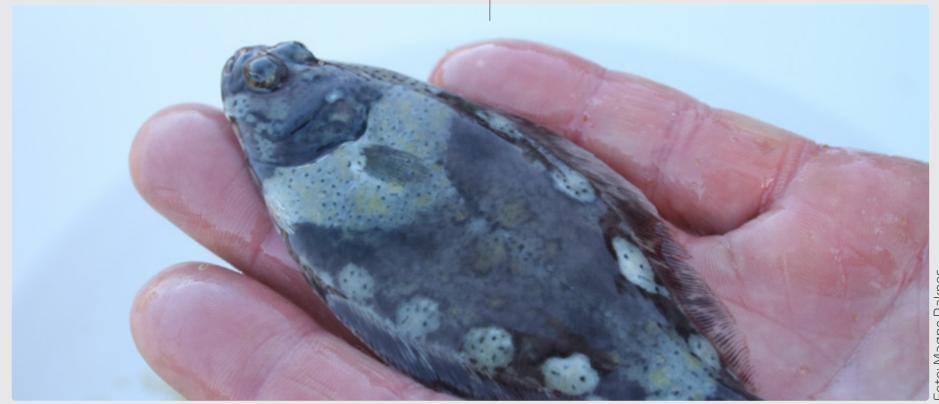
I tillegg til slakting er det knytta opp arbeids-

plassar og verdiskaping til vidareforedling, t.d. den kjende merkevara «Salma» som kjem frå Kvednavikjo.

25 trailerlass om dagen

Det er store tal ein opererer med når det gjeld laksen i Bømlo. Noko slike som 4-500 tonn blir sendt ut i verda frå lakseslakteria våre, kvar dag.

Ei litra kveite skal veksa seg stor på Bømlo. Kveiteoppdrett har gjennom mange år blitt utvikla og ein står framfor ei betydeleg oppskalering av produksjonen dei nærmaste åra.



(Kjelder: E24, fiskeridirektoratet m.fl.)

Foto: Magne Raknes



Generasjonsskifte



I BVA er det skifte av tilsette, nokon går av og nye kjem inn. Med to veteranar og to relativt nye tilsette rundt bordet er me spente. Dei representerer ulike generasjonar, men det er ikkje sikkert haldningar og syn på ting nødvendigvis er så ulike? - Eller er dei det?

Mykje å setja seg inn i

- Det er eit stort fagfelt og mykje å setja seg inn i, slår Roger Sæverud fast med ein gong. Han er opprinnelig industriørleggjar, men har også arbeidd som vaktmeister i kommunen nokre år. - Men det er jo alltid nokon å spørja om ein er usikker. - Og så går du ilag, sjølvsagt, skyt Thor Audun Larsen inn, når du er to er du sterke med ein gong. - Og så har du nokon å drøfta med, legg Simon Rune Steinsbø til, han er den sist tilkomne i selskapet.

«Maskinføraren trudde me hadde røke uklar og låg i gjørma og slost!»

Thor Audun Larsen
BVA-pensionist

Både Roger og Simon Rune er samde om at det har vore fint å komma inn i BVA, gode og dyktige kollegaer som deler av sine erfaringar og faglege kunnskap. Det betyr mykje, ifølge dei to.

Hurlumhei og tomme vassbasseng

Steinar hugsar at då han starta var han ikkje så mykje med på vatn og avløpsarbeid, men då vassbehandlingsanlegga kom i 1995 og

utover auka det på med slikt arbeid. - Då var det hurlumhei på vassleidningssystemet. Dei anlegg som både viser kor me er og kvar leidningane går, fortel han entusiastisk vidare. - Den gongen måtte me opp på teknisk etat, ta fram eit A1 kart og legga det på kopimasina og trykka print. Når me så hadde vore ute eit par timer, hadde me jobba oss ut over kanten på kartkopien og måtte opp igjen til Magne Nesse og få meir kart.

Private vassverk og kartteiking

- Og så var det jo ein masse private vassverk som etter kvart blei innlema i kommunen og, seier Thor Audun. Her var det lite som var nedteikna, så eg gjekk gjennom terrenget midt på 80-talet og teikna inn fleire vassverk på kartet, t.d. Grutle, Løkling og Finnås. Eg høyrt med gamlekarane kor leidningane gjekk og dei hjelpte oss, elles hadde me

stått på bar bakke, fortel han. - Så sat eg på teknisk og teikna inn for hånd på kartet og det var grunnlaget for dei seinare datakarta som me har no, sjølvsagt optimalisert etter kvart.

Frå manuell til digital kvardag

- I dag drar me berre opp telefonen og finn kartet som både viser kor me er og kvar leidningane går, fortel han entusiastisk vidare.

- Den gongen måtte me opp på teknisk etat, ta fram eit A1 kart og legga det på kopimasina og trykka print. Når me så hadde vore ute eit par timer, hadde me jobba oss ut over kanten på kartkopien og måtte opp igjen til Magne Nesse og få meir kart.

Steinar Halleraker fortel vidare at Leif Økland og han arbeidde engasjert med dette og etter kvart blei det lagt ned kummar på sentrale plassar med serviceventilar slik at ein kunne måla meir nøyaktig. Så dette blei ei enorm utvikling. No har me online-målarar og 60 ulike sonar med ein heilt annan kontroll.

Det store skiljet

Me undrar på om denne utviklinga nærast gjekk trinnlaus eller om det var tydelege milepålar dei to vil vektleggja. Der er veteranane heilt einige, det store skiljet var då reinseanlegga kom. - Kvalitetsmessig var det som natt og dag, seier Thor Audun. - Me



«Det som har slått meg er at det er veldig mykje å bli kjend med, mange plassar på Bømlø og mest ikkje visste om og det me driv med ligg under bakken!»

Roger Sæverud har arbeidd i vel eitt år og skryt over kollegaer, kunnskapen deira og evna dei har til å dela den med dei nye som kjem inn.



«Eg kom frå eit stort vassverk der alt var mykje meir spesialisert. Her i BVA gjer me mange fleire oppgåver og det er mykje å setja seg inn i.»

Simon Rune Steinsbø kom til BVA frå Bergen Vann med over 150 tilsette.



«Når dei unge kjem inn viser du dei alt du kan visa dei, så trer du til sides og let dei komma fram og ta seg ut. Då trur eg dei vil trivast og.»

Thor Audun Larsen starta i Bømlø kommune i 1983 og arbeide med vatn- og avløpsbransjen... - Jo, det var jo litt løye då me stod på ein jobb ein gong. HMS-en var ikkje slik som no. Eg og ein annan kar stod og såg på at gravemaskina la opp masse. Eg stod litt for nærm, så då gravemaskina snudde 180 grader dulsa ho til meg i skuldra så eg landa oppå hin karen uti ei diger gjørmebøyla.

Steinar Halleraker starta i Bømlø kommune i 1992. Pensionisten har lang fartstid både i kommunen og BVA.



Kaffi-praten går lett mellom nye og pensionerte BVA-karar, i drøfting av kjende, felles fag og problemstillingar.

hadde vatn frå Holmavatnet og så blei me kobla på Åreiddalen og fekk vatnet derifrå. Ein heilt vannviktig forskjel i badekaret, minnest han, me kunne bada i reinare vatn enn det me drakk før!

Kjekke jobb og møter kjekke folk

- Og så dei kjekke tinga, alle dei kjekke folka du treffer på og alle dei nye plassane du kjem i arbeidet, seier Thor Audun. - Eg kan sei til meg sjølv, i morgen skal du til Espevær. Jo-jo, så hamnar du på Moster, på noko anna. Så er det så viktig at t.d. grunneigar får god informasjon og at dei kan få komma med innspel. - Mange av dei eldre huskar ofte godt kvar leidningane går, det kan ha stor nytteverdi for oss.

HMS og gjørmebryting

Til slutt lurer me på om dei har noko løye å fortelja frå eit langt liv i vatn- og avløpsbransjen... - Jo, det var jo litt løye då me stod på ein jobb ein gong. HMS-en var ikkje slik som no. Eg og ein annan kar stod og såg på at gravemaskina la opp masse. Eg stod litt

for nærm, så då gravemaskina snudde 180 grader dulsa ho til meg i skuldra så eg landa oppå hin karen uti ei diger gjørmebøyla. Og han trudde eg angrep han, og han i gravemaskina trudde me låg der og slost! - Me skada oss heldigvis ikkje, nokon av oss, sluttar Thor Audun av ein triveleg prat.



Blir det spleiselag for utbygging av industrivatn?

Bømlo Vatn og Avløpsselskap sitt økonomiske fundament er gebyr etter sjølvkostprinsippet, ut frå lovpålagt leveringsplikt. Korleis skal det som er utanfor leveringsplikta finansierast?

I løpet av fjaråret fekk BVA stadsfesta frå statlege mynde at det er mogleg å be om anleggsbidrag frå lokale verksemder for å finansiera utbygging av industrivatn. Men det er opp til kommunen og dei folkevalde korleis dette skal gjerast vidare.

Næringskommunen Bømlo

Me rettar spørsmålet om finansiering av industrivatn til øvste politiske leiar i kommunen, ordførar Sammy Olsen.

– Dette er sjølv sagt ei utfordrande sak, startar ordføraren. – Me treng bedriftene våre og ynskjer å trekka til oss nye, og då er det viktig at me har på plass god

«Formannskapet gav tydeleg beskjed i eiga-møte at BVA må krevja meir av utbyggjarane sjølv»

**Sammy Olsen
Ordførar i Bømlo**

er nok ikkje rette tida å påføra dei auka kostnadane gjennom ekstra gebyrake.

Store investeringar

Me høyrer med dagleg leiar Audun Hallera-ker kva det vil bety for gebyra om næringslivet ikkje bidrar til finansieringa. – Det er snakk om store investeringar som tatt over

infrastruktur som t.d. nok vatn. På den andre sida har me alle dei abonnentane som allereie betaler gebyr, skal me også det for å få pengar til utbygging for næringslivet, spør han? – Det var ei tydeleg melding frå formannskapet i fjar til BVA då dei aksepterte å auka investeringstakta til 50 mill. i året dei neste fire åra, at ein strevar etter å nyttja anleggstilskot frå næringslivet der ein kan for å halda gebyret nede, slår ordføraren fast.

– Dei siste to åra har utgiftene stige mykje i samfunnet, folk legg saman og ser at det minkar på det som er att når alt det faste er betalt, seier han. – Det

begyersetelen dei neste åra vil merkast for private hushaldningar. Kanskje så mykje som ein hundrelapp auke i månaden i løpet av totre år, seier Hallera-ker. – Men samtidig som utbygging av større kapasitet til Langevåg vil stetta behovet til næringslivet, vil ho og stetta eit krav BVA har på seg til såkalla «redundans» (dobbelt leveringstryggleik), i området. Det siste høyrer til leveringsplikta



Ordføraren er trygg på at kommunen kjem fram til ei løysing i dialog med næringslivet

BVA har, og dermed sjølvkostprinsippet og finansiering via gebyr.

– Våre estimat på utbygginga til Langevåg og til nytt høgdebasseng/leidingsnett i Erevik ligg på knappe 272 mill., seier han. Drøye 40% av totalkostnaden er investeringar nødvendig for å dekke næringslivet sine behov. Eit behov BVA er avhengig av anleggsbidrag for å kunne finansiera og realisera.

Spleiselag nødvendig

Tilbake på ordførarkontoret slår Sammy Olsen fast at for å få til den naudsynte utbygginga må me få til eit spleiselag der også næringslivet bidrar. Kommunen har ikkje nødvendige midlar å skyta inn i dette, også her merkar ein dei auka driftskostnadane. Dialogen vidare med næringslivet blir viktig for å finna gode løysingar, sluttar ordføraren av.



Driftsoperatør Rengin Zeibar viser oss rundt i det nyleg ombygde Vorland VBA, det første anlegget på Bømlo som tar i bruk CO₂ i vassproduksjonen.

Den livsviktige skurken CO₂

I vassbehandlingsanlegget på Vorland, heilt sør på Bømlo, møter det oss ein høg, kvit gasstank ved sida av huset. Den varslar om ei ny tid og innhold karbondioksid som mellom anna skal redusera bruken av jernklorid i vassreinsinga.

CO₂ - skurk eller helt?

Men er ikkje karbondioksid litt sånn «fy»? Sjølv om denne gassen er ein skurk i klimarendringane, er han livsviktig for alt levande liv! Plantar treng CO₂ for å veksa og menneske og dyr pustar ut gassen. Jorda treng passeleg med CO₂ nett som kroppen vår treng passeleg mengde næringsstoff, så og sei. Og i samband med vassreinsing gir karbondioksiden vatnet høgare alkalitet, det blir meir stabilt og gir det evne til å motstå endringar i surhetsgrad.

Det nye på Vorland VBA er at der vatnet kjem inn på anlegget blir det tatt ut ein delstraum av råvatnet og tilsett CO₂. Vatnet med innblanda CO₂ blir så ført tilbake på råvassleidningen, råvatn med innblanda CO₂ får tilsett jernklorid, blir reinsa og PH justert i 3-mediafilter (filtralite, kvartssand og marmor).

moderne vatn faktisk blir produsert, det går gjennom ein avansert behandling før det blir pumpa opp i høgdebassenga for at det skal komma trykk i vår krane.

Me blir vist rundt av driftsoperatør Rengin Zeibar i den nye delen av anlegget og ho forklarer:

Når me i VBA får inn vatn frå vasskjeldene våre, Hollundsvatnet, Finnåsvatnet eller Kvednavatnet, må det først silast for rusk og rask. Då har det ein lite lekker farge på grunn av oppløyste planterestar (humus) og kan dessutan innhalda små dyr og insektar, bakteriar og virus, små partiklar og ein del kjemiske forbindelsar.

– Det nye på Vorland VBA er at der vatnet kjem inn på anlegget blir det tatt ut ein delstraum av råvatnet og tilsett CO₂. Vatnet med innblanda CO₂ blir så ført tilbake på råvassleidningen, råvatn med innblanda CO₂ får tilsett jernklorid, blir reinsa og PH justert i 3-mediafilter (filtralite, kvartssand og marmor).

Fleire gode grunnar til å bruka CO₂

Det er fleire grunnar for at det er bra å

bruke CO₂ i reinseprosessen, fortel drifts- og prosjektleiari Odd Petter Habbestad. – Me får rett alkali og kalsium på vatnet og reduserer forbruket av kjemikalier (til dømes 40% mindre jernklorid).

Med bruk av CO₂ og jernklorid tilag får ein dessutan reining av vatnet på høgare PH, og difor blir ein større del av filtersanden brukt i vassreinsinga, avsluttar den erfarte prosjektleiaren.

CO₂ blir lagra i ein stor tank utanfor Vorland VBA





Foto: Zpirit | Magne Raknes

Det vert fortalt at då Olav den Heilage var på Moster drakk han frå denne kjelda, og dermed har ho blitt kalla Olavskjelda. Kjelda blei restaurert i 1994 etter øydeleggjing under andre verdskrig.

Kva veit du om det å ha brønn sjølv?

Frå gammalt av var det vanleg med eigne brønnar rundt om på gardar og bustader i strok der busetnaden ikkje var så tett. I dag er det ikkje så vanleg, og det kan vera nyttig å minna om at det finns lover og krav til slike.

Er di kjelde registreringspliktig
Brønnar som gir drikkevatn til meir enn ein enkelt bustad eller fritidsbustad skal registrerast hos Mattilsynet. Dette gjeld også for eksempel tjern og bekkar, kan me lesa om på Mattilsynet sine nettsider.

Kvífor er det slik, kan ein spørja...

Kommunane skal ta drikkevassomsyn når dei lagar kommunale planar og reguleringsplanar, og når dei gir løye til for eksempel nye bustadområder. Det er ingen automatikk i at kommunen veit kor kvart enkelt vassforsyningssystem ligg. For å sikre at kommunen har nødvendig informasjon, er alle som har eit lite vassforsyningssystem pålagt å registrera det hos Mattilsynet. Kommunen får informasjonen om dei

registrerte vassforsyningssistema fra Mattilsynet. På den måten kan kommunen ta omsyn til ditt vassforsyningssystem i sitt arbeid.

BVA forsyner 97% av bømlingane

Det er ikkje så utbreidd med private brønnar og borehol lenger, dei fleste er og ynskjer å vera knytta til det offentlege vassverket. Det gir tryggleik og sparar tid og oppfølging frå ein sjølv.

Viktig å kjenna regelverket

Me er innom kommuneoverlege Kjersti

Helen Follesø i Bømlo for å høyrā kva ho har å seie om private drikkevasskjelder her i vår kommune. Ho har som ein del av jobben å arbeida med miljø og helse. Dersom noko skjer i forhold til smitte og sjukdom er det til dømes meldeplikt til kommuneoverlegen.

- Når det gjeld private vasskjelder er det som bekymrar meg mest at folk kanskje ikkje er klar over ansvar og regelverk, seier ho. - Ein ting er vatn til eige bruk, men nokon leiger kanskje ut, t.d. i kjellaren, og har då eit ekstra ansvar. Og så er jo lova klar på at når det er meir enn ein bustad eller

fritidsbustad knytta til same vasskjelda skal ho registrerast og ein må følgja drikkevassforskrifta, fortset Follesø.

- Risikoen med brønn og borehol ligg jo i at det kan komma tilsig av forureining frå dyr på beite, døde fuglar og smågnagarar som hamnar i ein brønn. Derfor er det viktig at ein følgjer godt med rundt og oppi eigne brønnar og tar regelmessig prøvar av vatnet.

- Så finns det jo måtar å reinsa drikkevatnet på etter at det er kome inn i huset, fortel ho. Den enklaste er kanskje å koka det,

men også ulike filter kan vera nyttige til føremålet, avsluttar Follesø.

Kommuneoverlege Kjersti Helen Follesø er usikker på om bømlingane som har eiga vassforsyning kjenner forskriftene godt nok.



Foto: Rune Skjærvold/Zprint

«...det som bekymrer meg mest er at folk kanskje ikkje er klar over ansvar og regelverk»

Kjersti Follesø
Kommuneoverlege i Bømlo



Aktivfoto: Vegard Rosland

Lat borna kosa seg i plaskebassenget, det er nok vatn tilgjengeleg!

Hagevatning med slange er derimot ikkje lov sidan det kan føra til fall i vasstrykket.

Hagevatning - kva reglar gjeld?

Blir det vatningsforbod i sommar? - Ja det et alltid vatningsforbod på Bømlo!

Årsaka er at alle dei tre hovudvasskjeldene våre ligg mykje lågare enn der folk bur. Me må difor pumpa vatn opp i høgdebasseng. Når mange opnar kranane samtidig, til dømes ved hagevatning, fell trykket og pumpene klarar ikkje å levera vatn til alle.

Du kan vatna så mykje du vil....

... så lenge du brukar kanne. Det er sjeldan eit problem med for lite vatn i kjeldene våre. Utfordringa er altså ikkje hovudsak-

leg mengda av vatn, men kapasiteten på produksjon og distribusjon av vatnet.

Det er viktig at me har nok vatn - og nok trykk - til viktige institusjonar som sjukeheimar og skular, og i beredskap i tilfelle brann og andre nødsituasjoner.

Kos deg med Bømlavatnet

Fyll gjerne opp plaskebassenget til ungane og la dei få leika med vatn. Lat blomane, bærbuskane og frukttrae dine få nyta Bømlavatn frå kanne eller bøtte - men vent til kvelden før du vatnar. Kos deg med vatn i sommar!

Vann-vittig :-)

Kjell er i det lune hjørnet og spør kåno, som nett er komen ut av dusjen: - Kva er den hyppigaste årsaka til tørr hud?

Kåno: Har ikkje peiling!
Kjell: Handkle, vell!



Slik registererer du små vannforsyningssystem

Brønner som gir drikkevann til mer enn en enkelt bolig eller fritidsbolig, skal registreres hos Mattilsynet. Dette gjelder også for eksempel tjern og bekker.

I januar 2017 kom en ny drikkevannsforskrift som satte tydeligere krav til trygt drikkevann, også fra små vannforsyningssystem. Kravet om at alle vannforsyningssystemer skal være registrert står i drikkevannsforskriften § 17. En presis definisjon av hva et vannforsyningssystem er kan du lese i drikkevannsforskriften § 3, bokstav k.

Alle vannforsyningssystemer skal være registrert hos Mattilsynet. Dette gjelder også de som produserer mindre enn 10 m^3 drikkevann per døgn, for eksempel en brønn som forsyner to hus med drikkevann.

Henta frå sidene til Mattilsynet - mattilsynet.no

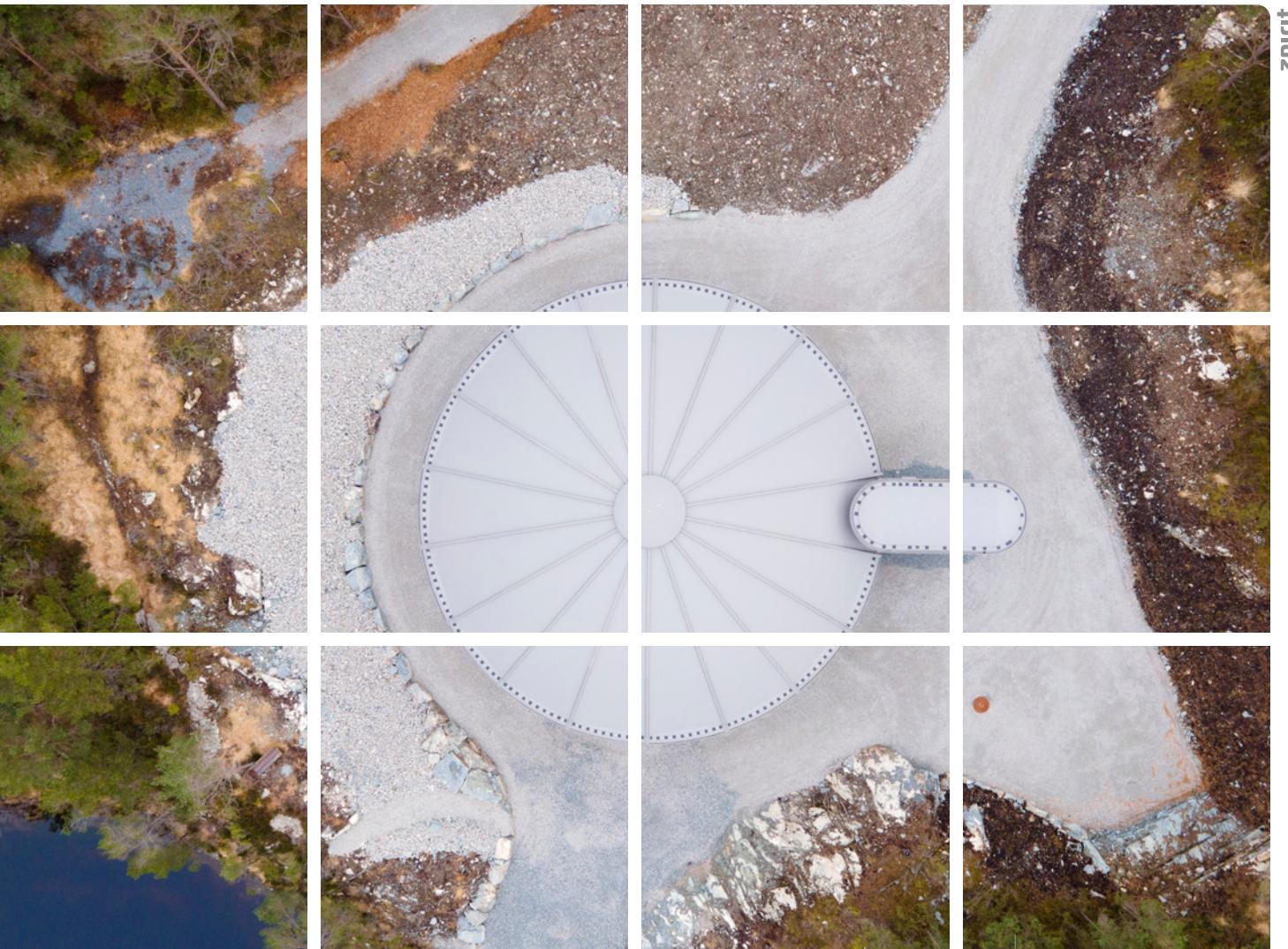


Les meir på Mattilsynet si nettside



Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS
Org. nr. 985 228 825
Pb 214, 5445 Bremnes
Besøk: Hollundsdalen 21
Tlf: 53 42 88 40
Vakt: 53 42 88 45

Retur:
Bømlo Vatn og Avløpsselskap AS
Pb 214
5445 Bremnes



friskt

Fugleperspektiv: Ein artig vinkel på det store høgdebassenget ved Kvednavatnet på Vorland.